

چکیده پژوهش کارمزد قرض الحسنه

یکی از آموزه‌های اسلام نهاد قرض الحسنه است و مطابق روایات، قرض الحسنه ثوابی بالاتر از صدقه دارد. نهاد قرض در طول تاریخ اسلام شکل‌های متفاوت داشته است، گاه در قالب قرض‌های شخصی، گاه در قالب صندوق‌های قرض الحسنه خانگی، محلی و منطقه‌ای بوده است. بعد از انقلاب و تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا، نهاد قرض الحسنه وارد بانکداری شد و بانک‌ها بخشی از منابع خود را به قرض الحسنه اختصاص دادند و بالاتر از این‌ها امروزه بانک‌هایی به عنوان بانک‌های تخصصی قرض الحسنه فعالیت می‌کنند.

به اتفاق غالب فقهای مذاهب اسلامی، در قرارداد قرض، گرفتن هر نوع زیاده بابت پول قرض داده شده ربا است. اما سوال این است که بانک‌ها و صندوق‌های قرض الحسنه که در انجام فرایند اعطای قرض الحسنه متحمل هزینه‌هایی چون هزینه پرسنلی، اداری، تبلیغاتی و... می‌شوند می‌توانند مبلغی را به عنوان کارمزد و هزینه عملیات دریافت کنند. گروهی از فقهای اسلام با استناد به برخی روایات اشتراط هر نوع زیاده (هرچند کارمزد واقعی) را در قرارداد قرض مصداق ربا می‌دانند در مقابل گروهی دیگر از فقها با استناد به روایات دیگر تنها گرفتن سود و منفعت را ربا دانسته اشتراط دریافت کارمزد واقعی را مصداق ربا نمی‌دانند. البته این گروه تاکید دارند که کارمزد نباید بیش از هزینه عملیات قرض الحسنه باشد که اجرای دقیق این موضوع مشکلاتی را برای نظام بانکی به وجود می‌آورد.

این کار تحقیقی به بررسی و شفاف‌سازی مبانی موضوع شناسی کارمزد قرض الحسنه (قوانین و مقررات موجود و عملکرد) پرداخته و با تجزیه و تحلیل ماهیت و نحوه اخذ کارمزد، میزان واقعی کارمزد قابل دریافت از مشتری، نحوه محاسبه کارمزد و سهم منابع و مصارف قرض الحسنه در نظام بانکی، به تشریح موضوع از جنبه‌های مختلف و ارائه پیشنهادهایی جهت تدوین استفتا از مراجع تقلید در خصوص اصل جواز، قلمرو و نحوه اخذ کارمزد می‌پردازد.

کلید واژگان: قرض الحسنه، صندوق‌های قرض الحسنه، بانک‌های قرض الحسنه، هزینه عملیات، کارمزد.